

Uppsala kommun

Beslut för förskoleklass och grundskola efter tillsyn av Västra Stenhagenskolan i Uppsala kommun

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Uppsala kommun att senast den **16 oktober 2017** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen skickas in till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se

Nedan redovisas förslag på åtgärder. I de fall det är möjligt får bristen avhjälpas på annat sätt.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolinspektionen konstaterar att Uppsala kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Ansvariga på skolan utreder elevens behov av särskilt stöd skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. (3 kap. 8 § skollagen)

Åtgärder

- Se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds, när det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolinspektionen konstaterar att Uppsala kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen)
- Vid skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. (6 kap. 6-10 §§ skollagen)

Åtgärder

- Se till alla lärare anmäler samtliga händelser där en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten till rektorn. Rektorn ska därefter anmäla till huvudmannen. Detta för att huvudmannen ska kunna utreda förhållandena och vidta åtgärder så att utbildningen präglas av trygghet och studiero och som är fri från kränkande behandling (5 kap. 3 § och 6 kap. 10 § skollagen).

- Se till att utarbeta rutiner som beskriver hur lärare och övrig personal ska agera när det inte råder studiero eller när elever inte följer ordningsreglerna samt se till att alla lärare är införstådda med och följer rutinerna (5 kap. 3 och 6 §§ skollagen).

Bedömning

Skolinspektionens beslut redogör för de brister som konstaterats vid tillsynen. Det är dock huvudmannen som ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar. I detta ligger ansvar att vidta åtgärder för att rätta till brister närhelst de framkommer.

Tillsynen visar att Västra Stenhagenskolan brister i att säkerställa att alla elever får det särskilda stöd de behöver för de ska ges förutsättningar att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. De konstaterade bristerna inom bedömningsområdet extra anpassningar och särskilt stöd ska ses mot bakgrund av de relativt låga kunskapsresultat som eleverna vid Västra Stenhagenskolan uppvisat under en längre tid.

Vidare visar tillsynen att Västra Stenhagenskolan brister i arbetet med att tillförsäkra eleverna en skolmiljö som är präglad av trygghet och studiero, och som är fri från kränkande behandling. En av de viktigaste förutsättningarna för att barn och ungdomar ska inhämta och utveckla kunskaper och värden är en trygg och stimulerande lärandemiljö. Även om nämnda brister inte bedöms vara genomgående i samtliga klasser är det viktigt att relevanta åtgärder vidtas, särskilt mot bakgrund av att eleverna vid Västra Stenhagenskolan under flera år uppvisat låga kunskapsresultat.

Tillsynen har inte visat annat än att skolenheten uppfyller författningarnas krav inom övriga områden som granskats.

Föreläggande

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med särskilt stöd. Det saknas tydliga och fungerande rutiner vid skolenheten för vad som gäller när det genom uppgifter från skolpersonal eller på annat sätt framkommer att en elev kan vara i behov av särskilt stöd. Det finns elever som under en längre tid haft extra anpassningar men som inte uppnår målen i ämnena. Trots att anmälan till rektorn gjorts, har ingen utredning av elevernas behov om särskilt stöd genomförts. Skolinspektionens utredning visar att rektorn inte säkerställer att en utredning genomförs skyndsamt när lärare bedömt att elever vid skolenheten kan vara i behov av särskilt stöd

Av skollagen följer att om det genom uppgifter från lärare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd.

Av Skolverkets allmänna råd och kommentarer framgår att det är rektorn som ansvarar för att det finns fungerande rutiner på skolenheten för vad som gäller när lärare, övrig skolpersonal, elever eller elevens vårdnadshavare uppmärksammar att en elev kan vara i behov av särskilt stöd. Rektorn har ett ansvar för att se till att personalen känner till och följer de här rutinerna. Det är viktigt att det kontinuerligt förs en dialog mellan rektorn, lärare och övrig skolpersonal så att rektorn får den information om en elevs eventuella behov av särskilt stöd som hon eller han behöver för att kunna ta sitt ansvar. En elev är i behov av särskilt stöd om hon eller han, trots att skolan gjort extra anpassningar, inte utvecklas i riktning mot kunskapsmålen eller mot att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Det kan även handla om att en elev har andra svårigheter i sin skolsituation vilka på sikt kan leda till att eleven inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Det finns situationer där särskilt stöd behöver ges omgående, utan att först sätta in extra anpassningar. I de fall som lärare eller övrig skolpersonal gör en bedömning att det finns särskilda skäl att anta att det stöd som kan ges i form av extra anpassningar inte skulle vara tillräckligt ska detta, enligt skollagen, anmälas till rektorn, som ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds.

Att uppmärksamma och utreda behov av särskilt stöd

Lärarna liksom representanterna för elevhälsan vid Västra Stenhagenskolan uttalar en enad uppfattning om att extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen många gånger visat sig vara otillräckliga och att det vid skolenheten finns många elever som de bedömer vara i behov av särskilt stöd som inte får det. Detta trots att lärarna uppger sig följa skolenhetens rutiner och anmäler när en lärare bedömer att en elev är i behov av särskilt stöd. Rektorn uttalar en delvis annan uppfattning om att elevernas eventuella behov av stöd vanligen förstås och tillgodoses genom extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen.

Tillsynen visar att arbetsprocessen kring särskilt stöd som regel drar ut på tiden. Flera lärare uppger att de informerat rektorn om att den utdragna processen för vissa elevärenden är problematisk. Även rektorn talar om att utredningar har "dragit ut på tiden", men beskriver samtidigt en uppfattning om att situationen har förbättrats under vårterminen 2017. För att en anmälan om särskilt stöd ska gå vidare till utredning behöver eleven uppvisa vissa stödbehov, enligt rektorn, lärarna och representanter för elevhälsan. Rektorn uttalar stor tillit till lärarnas förmåga att tillgodose elevernas stödbehov genom extra anpassningar och beskriver att ärenden kan gå tillbaka till

lärarna utan att någon utredning genomförts. Någon utredning behöver inte per automatik göras för att en anmälan har lämnats in, enligt rektorn som även beskriver att lärarna behöver pröva alla extra anpassningar som anges i skolenhetens anmälningsblankett för särskilt stöd innan en utredning blir aktuell. Lärarna instämmer i bilden om att elevärenden kommer tillbaka från rektorn, med besked om att fortsätta med extra anpassningar. Detta trots att de åtgärder som satts in under en längre period inte haft önskvärd effekt enligt lärarna. Beskedet innehåller inte alltid uppgifter om ifall beslut om särskilt stöd har fattats. Ett flertal lärare ger exempel på att de har väntat flera år, någon säger tre år, på en utredning av elevernas behov av särskilt stöd efter det att anmälan gjorts. En lärare återger vid intervjun ett konkret exempel på en elev som inte fått något beslut om särskilt stöd trots att den under en period av flera år inte uppnått kunskapskraven: "Jag anmälde om särskilt stöd för tre år sedan, men eleven har fortfarande extra anpassningar. Jag har verkligen provat alla anpassningar, men de räcker inte till för att eleven ska nå målen. I dagsläget finns inget beslut om särskilt stöd.

Skolinspektionens bedömning är att Västra Stenhagenskolan brister i arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd. De konstaterade bristerna inom bedömningsområdet extra anpassningar och särskilt stöd ska ses mot bakgrund av skolans relativt låga kunskapsresultat. Andelen elever som uppnått kunskapskraven för årskurs 9 i svenska, engelska och matematik har sjunkit under en period av sex år. I något ämne har andelen elever som uppnår kunskapskraven i ämnena minskat med tio procentenheter. Vad gäller behörighet till gymnasiet saknar 25 procent av eleverna behörighet till ett yrkesprogram i gymnasieskolan, vilket relativt sett kan betraktas som en hög siffra. Tillsynen visar att avsaknaden av ändamålsenliga rutiner (gällande ansvarsfördelning, tidsaspekter och uppföljning) för anmälan och utredning av särskilt stöd riskerar att få stora konsekvenser på individnivå för elevers kunskapsutveckling, både på kort och lång sikt.

Motivering till föreläggande som ingripande

Eftersom Västra Stenhagenskolan inte uppfyller de krav som ställs i författningarna finns skäl att förelägga huvudmannen att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Trygghet och studiero

Skolinspektionens bedömning är att skolenheten brister i arbetet med att tillförsäkra eleverna en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Av förarbetena till skollagen framgår bland annat följande. En av de viktigaste förutsättningarna för att barn och ungdomar ska inhämta och utveckla kunskaper och värden är en trygg och stimulerande lärandemiljö. Det förebyggande arbetet är centralt. Det är skolans, och ytterst rektorns, ansvar att skapa trygghet och studiero i skolan (prop. 2009/10:165 s. 319-320).

Av skollagen följer att huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. Huvudmannen ska vidare se till att det på enheten genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling.

Enligt skollagen ska det finnas ordningsregler för varje skolenhet. De ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skolenhet. Rektorn beslutar om ordningsregler.

Vid Skolinspektionens intervju uttrycker rektorn, samtliga lärare och elever en samstämmig uppfattning om att elevernas trygghet och studiero varierar stort mellan klasserna vid skolenheten. I vissa klasser uppges miljön vara präglad av trygghet och studiero, medan det i andra klasser beskrivs vara "mindre trevligt", enligt en majoritet av lärarna och samtliga elever.

I de klasser som av lärarna och eleverna uppges vara "stökigt" och otryggt händer många incidenter bland elever som beter sig utåtagerande på olika sätt. Det kan då enligt lärarna och eleverna handla om verbala uttryck i form av fula ord, eller om fysiska beteenden som knuffar eller liknande. Vid intervjun beskriver flera elever att det hårda språkbruket har blivit till en jargong bland många elever vid skolan. Vidare uppger eleverna att det finns platser på skolan som de upplever som otrygga, men de säger sig inte vara säkra på att personalen känner till dessa platser. Eleverna uppger att det oftast inte finns personal vid dessa platser och att de flesta incidenterna bland elever händer när någon lärare inte befinner sig i närheten. Enligt lärarna och eleverna genomförs en kartläggning av tryggheten vid skolenheten. Lärarna beskriver att kartläggningen inte alltid leder till några särskilda insatser och ger exempel på en specifik plats i skolan som enligt kartläggningen upplevs som otrygg, men den informationen har enligt lärarna inte lett till några planerade insatser.

Vad gäller studieron så uppger några av eleverna vid intervjun att det ofta saknas studiero i klassrummet: "... ibland är det stökigt och ibland är det kaos i klassrummet. Då kan vi inte koncentrera oss. Folk går runt i rummet och bara skriker. Det är kaos. Så har det varit i flera år, sedan vi var små.". Eleverna talar om att den uteblivna studieron ger dem små möjligheter till koncentration och fokus på skolarbetet. De säger att elever ibland tar tag i situationen själva genom att tysta ner i klassrummet när lärarna inte agerar. Vid tillsynen genomförde Skolinspektionen ett antal observationer. Några, men inte alla, observationer visar på att ett antal studiemiljöer är präglade av en mycket hög ljudnivå med mycket rörelser i klassrummet. Rektorn konkretiserar några generella insatser som genomförts under läsåret i syfte att följa upp och utveckla tryggheten och studieron vid skolenheten, medan de flesta lärarna uttrycker en uppfattning om att dessa insatser är otillräckliga och felriktade.

Tillsynen visar att ordningsreglerna ofta överskrids av eleverna. Det finns enligt eleverna tre ordningsregler som handlar om respekt mot elever, lärare samt skolans lokaler. Dessa regler är enligt eleverna lätta att följa, men de uppger samtidigt att andra elever bryter reglerna med jämna mellanrum. Lärarna ger en identisk bild av det eleverna beskriver och lägger till att "det saknas ett övergripande förhållningssätt för vilka värden denna skola ska utstråla". Av intervjuerna med lärarna framkommer att

ett antal insatser för att skapa studiero och trygghet sätts in på gruppnivå, medan åtgärder på individnivå förbises. De ger exempel på problem som är knutna till enskilda elever där insatser på gruppnivå inte varit tillräckliga för att problemen ska minska eller elimineras. I samband med tillsynen genomförde Skolinspektionen observationer som visar flera exempel på regelöverskridande beteenden bland elever i form av bristande respekt gentemot andra elever och lärare.

Skolinspektionens bedömning är verksamheten vid Västra Stenhagenskolan inte säkerställer trygghet och studiero för eleverna. Vid skolenheten görs en kartläggning av elevernas upplevda trygghet som ger kunskap om otrygga platser men lärarna uppger att resultatet av den kartläggningen inte leder till några särskilda insatser från skolans sida exempelvis i form av rastvakter. En analys av den kartläggningen kan urskilja områden och sammanhang som kan verka otrygga för eleverna. Med grund i den analysen kan därefter lämpliga insatser bestämmas med syfte att förebygga och avvärja identifierade riskområden och problem. Det behöver därutöver finnas en samsyn bland personal över vilka rutiner och åtgärder som kan vara befogade i arbetet med att tillförsäkra eleverna en trygg lärandemiljö som präglas av studiero. Huvudmannen och rektorn måste därför vidta långsiktiga och hållbara åtgärder för att tillförsäkra alla elever vid skolenheten trygghet och studiero.

Rutiner för anmälan och utredning av kränkande behandling

Skolinspektionen bedömer att skolenheten saknar rutiner för hur anmälningsplikten till rektorn ska fullgöras.

Av skollagen följer att en lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Vid Skolinspektionens intervju med elever i två olika årskurser samt lärare framträder en samstämmig bild av att kränkningar är vanligt förekommande bland eleverna. De uppger att problemen med kränkningar är mer eller mindre isolerat till vissa klasser, medan miljön i andra klasser beskrivs vara god.

Tillsynen visar att lärarna värderar incidenter utifrån kriterier som ligger utanför individens egen uppfattning om en händelse. Uppgifter om kränkande behandling anmäls därigenom inte alltid till rektorn. Lärarna beskriver vid Skolinspektionens intervju en osäkerhet över när och hur de ska agera vid kränkningar, men tillägger att de alltid ingriper i situationer som verkar kritiska för elever. Några elever uttrycker vid intervjun att de flesta lärarna ingriper när de ser att något händer men talar om att flertalet incidenter "sker när lärarna inte är i närheten". De beskriver också en uppfattning om att det inte finns så många vuxna i korridoren, vilket även flera lärare uppger. De anmälningar som rör kränkningar uppges av lärarna vara kraftigt

underrapporterade, medan rektorn beskriver en uppfattning om att antalet ärenden är ett bevis på att anmälningskedjan fungerar och att de återspeglar de faktiska händelser som sker bland elever vid skolenheten.

Skolinspektionens bedömning är att rutinerna för att uppfylla anmälningskyldigheten inte når upp till skollagens krav. Utredningen visar att personalen är osäkra över definitionen och innebörden av begreppet kränkande behandling och när de ska rapportera vidare till rektorn. Skolinspektionen vill särskilt betona att anmälningsplikten omfattar alla händelser där en elev upplever sig ha blivit utsatt för kränkande behandling. Det skall alltså inte göras någon värdering av hur allvarlig en händelse är innan den anmäls till rektorn respektive huvudmannen. Huvudmannen ska därefter skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och vidta åtgärder för att förhindra att kränkande behandling i framtiden.

Motivering till föreläggande som ingripande

Eftersom Uppsala kommun inte uppfyller de krav som ställs i författningarna finns skäl att förelägga kommunen att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Områden där Skolinspektionen inte har funnit brister

Undervisning och lärande

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att Uppsala kommun uppfyller författningarnas krav inom undervisning och lärande.

Bedömning och betygssättning

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att Uppsala kommun uppfyller författningarnas krav inom bedömning och betygssättning.


Förutsättningar för lärande och trygghet

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att Uppsala kommun uppfyller författningarnas krav inom förutsättningar för lärande och trygghet.

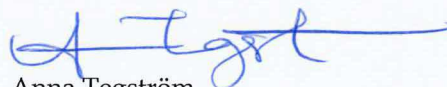
Styrning och utveckling av verksamheten

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att Uppsala kommun uppfyller författningarnas krav inom styrning och utveckling av verksamheten.

På Skolinspektionens vägnar



Elisabeth Ahlgren
Beslutsfattare



Anna Tegström
Föredragande

Allmänt om tillsynen:

Mer om Skolinspektionens tillsyn hittar du på www.skolinspektionen.se

Bilagor

Bilaga 1: Fakta om Västra Stenhagenskolan

Fakta om Västra Stenhagenskolan

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Uppsala kommun under våren 2017. Västra Stenhagenskolan besöktes av Skolinspektionen mellan den 18 april 2017 och den 19 maj 2017.

Västra Stenhagenskolan är en F-9 skola i Uppsala kommun och är belägen några kilometer utanför stadens centrum. Skolan leds av en rektor som ansvarar för samtliga årskurser vid skolenheten. Av information på skolans hemsida framgår att rektorn och biträdande rektor ingår i skolledningen.

Vid tillsynstillfället finns 353 elever i Västra Stenhagen från förskoleklass till årskurs 9. Antalet elever i årskurserna varierar mellan 8 och 74.

Måluppfyllelse

Resultat

Årskurs 3

Resultat för elever i årskurs 3 i nationella prov finns redovisade i Skolverkets databas SIRIS för läsåret 2015/2016. Variationen mellan andel elever som uppnått kravnivån i de olika delproven är stor, framförallt i ämnet svenska. I det delprov som testar enskilt textsamtal har 82 % uppnått kravnivån (andelen elever för riket totalt sett är 97,2%). I ämnet matematik är andelen elever som uppnått kravnivån i de olika delproven något högre eller i paritet med riket.

Årskurs 6

Betygen för eleverna i årskurs 6 är i paritet med, eller över, andra skolenheter i kommunen. Det ämne som på något sätt avviker är matematik där flickorna haft en positiv utveckling i betyg. Deras resultat har stigit från 4 till 12 poäng på ett år, medan pojkarnas betygspoäng har sjunkit från 12 till 8,5 poäng mellan 2015 och 2016.

Årskurs 9

Genomsnittligt meritvärde i slutbetyg för flickorna var under läsåret 2015/2016 215 poäng, medan siffran för samtliga huvudmän i Uppsala kommun var 254 poäng. För pojkarna var det genomsnittliga meritvärdet 169, medan meritvärdet för samtliga huvudmän var 211.

När det gäller behörighet till yrkesprogram är 77 % av flickorna behöriga till dessa, medan siffran för samtliga huvudmän i Uppsala kommun är 91 %. 67 % av pojkarna är behöriga till yrkesprogram. Siffran för samtliga huvudmän i Uppsala kommun är 76 %.

Officiell statistik visar att 65 % av flickorna har uppnått kunskapskraven i alla ämnen, medan siffran för samtliga huvudmän i Uppsala kommun är 84 %. 64 % av pojkarna har uppnått kunskapskraven i alla ämnen, vilket är i paritet med samtliga huvudmän i Uppsala kommun.

Vid en jämförelse av betygsresultat över tid visar statistik att andel elever som uppnått kravnivån i svenska som andraspråk, engelska och matematik har sjunkit över tid. I svenska som andraspråk var andelen elever som uppnått kravnivån år 2012 88 %, medan andelen var 50 % år 2015. Andelen elever som uppnått kraven i engelska var år 2009 97 % vilket sjönk till 89 % år 2015. I matematik uppnådde 99 % av eleverna kraven år 2009, vilket sjönk till 88 % år 2015. Andelen elever som uppnått kraven i svenska har också sjunkit mellan undersökningsåren, men minskningen är inte lika stor, från 99 % år 2009 till 96 % år 2015.

Trygghet och studiero

I Skolinspektionens enkät till elever i årskurs 5 finns tre frågeområden som utmärker sig i negativ bemärkelse. Tre av dessa områden rör trygghet, studiero och kränkande behandling. Värdena inom trygghet, studiero och kränkande behandling har ett genomsnittligt värde på 4,6 medan värdet för samtliga medverkande skolenheter är 6. Resultatet av elevenkäten för elever i årskurs 9 är högre än genomsnittet för Uppsala kommun och samtliga medverkande enheter.

I Skolinspektionens enkät för vårdnadshavare som genomfördes hösten 2016 är resultaten något, men inte väsentligt, lägre på flertalet frågeområden än i Uppsala kommun och samtliga medverkande skolenheter. Dessa områden handlar om trygghet, kränkningar samt elevhälsa.

På grund av för få svarande finns det inte något resultat av personalenkäten.